

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Feltbestemmelse af hedepiber

HAANING I FELTEN Snefald, frost og isdække kan skubbe pibere ud fra baglandet og koncentrere dem langs kysterne og ved kildevæld. Læs op på hedepibers kendetegn i denne artikel og tag ud og prøv lykken med et pibertjek i weekenden.

Nu er det blevet vintervejr igen, og i skrivende stund lukker isen ned for mange våde enge, kanaler, oversvømmede rørskove m.m. Det giver muligheder for at finde og tjekke pibere. De bliver nemlig presset ud af utilgængelige områder, og bliver nu i stedet tilgængelige og koncentrerede. Det er netop i sådanne vejr-situationer, at vi pludselig kan begynde at finde bjergpibere mellem skærpiberne langs kysterne på stenene og i tangen. Engpiberne kan samles i store flokke, og blandt disse kan man også være heldige at finde bjergpibere. Kildevæld er gode at tjekke under de aktuelle vejrforhold, da piberne udnytter det åbne vand som holdes isfrit selv under meget kolde forhold. Et sådant tjek kan også give dobbelt- og enkeltbekkasiner eller måske den helt store overraskelse som med langnæbbet sneppeklire ved Lønnerup Fjord (blandt bekkasiner) i januar 2009, men fokus er, ud fra denne artikel, at tjekke pibere. Måske er der en hedepiber derude...

Denne artikel handler netop primært om hedepiber. En art der endnu ikke er truffet i Danmark, men som bl.a. er truffet i både Sverige (4 fund – fordelt på to af racen japonicus og 2 af racen rubescens) og Norge. Det er en art der kræver gode observationsbetingelser, men en art der sagtens kan bestemmes når der fokuseres på de rigtige karakterer.

Når man skal bestemme pibere fra hinanden skal man først og fremmest fokusere på:

- Hovedtegninger
- Ryggens udseende
- Undersidens tegninger

Hedepiber er delt op i to racer. Nemlig sibirisk hedepiber (racen japonicus) fra Nordøstsibirien og hedepiber (racen rubescens) fra Nordamerika. Visse eksemplarer er meget svære at racebestemme. Det siger sig selv, at det er fine detaljer, der oftest adskiller de to, og jeg vil længere nede præsentere forskellene, men præsentationen af hedepibers karakterer bliver, i første omgang, med hovedfokus på, hvordan den som art bestemmes fra bjerg-, skær- og engpiber.

Når man ønsker at finde sjældne arter mellem alle de almindelige, er det vigtigste faktisk at lære de almindelige arter at kende først. Ikke med en felthåndbog eller fotos som udgangspunkt. Felthåndbogen skal være back-up. Tag den med ud, men dan dine egne indtryk af fuglene. En engpiber der løber rundt mellem kornstubbe på en mark med snedække, ligner måske ikke fuglen i bogen på en prik, fordi dit indtryk af fuglen er anderledes, når den opleves i glimt. En skærpipers underside virker måske lysere på grund af genskin fra sne, og forskelligt lysindfald og skæve vinkler kan forstærke virkningen af en lys øjenbrynsstribe, som i virkeligheden, i mere neutralt lys, ikke er særlig tydelig. Man kan så at sige ”angribe” fuglene forkert fra start, hvis man stirrer sig blindt på en enkelt karakter. Gør man det, er der stor chance for, at man kan lave en fejl. Det har jeg gjort masser af gange, hvorfor det er nødvendigt, når man står med en sandsynlig, svært bestemmelig, art foran sig, at stoppe op og lige spørge sig selv om det er ok, det man har gang i, og starte forfra.

Det er måske en god ide, hvis man sidder med en sandsynlig hedepiber foran sig?

Hedepiber er imidlertid, som sagt, ikke umulig at bestemme. Opstiller man førsteindtrykkene, og sammenligner man med de relevante hjemlige arter, ser det således ud:

Førsteindtrykket af hedepiber er en piber med åbent ansigtsudtryk, tydelig øjenring, lys tøjle, en ensartet næsten ustribet overside, en lys underside, samt en markant malarstribe og ret distinkt brystpletning, med tyndere flankestriber.

Førsteindtrykket af engpiber er en piber med åbent ansigtsudtryk, tydelig øjenring, lys tøjle, men med kraftigt stribet ryg og isse. Brystpletning er markant og distinkt og det samme gælder flankestriberne som er meget markante.

Førsteindtrykket af bjergpiber er en piber med markante hovedtegninger. Sort tøjle, hvidlig øjenbrynsstribe, ikke-påfaldende øjenring, svagt stribet ryg og isse, hvidlig underside med ret markant, men distinkt og tynd bryststribning og ligeså distinkt flankestribning.

Førsteindtrykket af en skærpiber er en mørk piber. Tøjlen er mørk, øjenringen markant, øjenbrynsstriben svag eller manglende, bryst- og flankestriber er brede og diffuse i aftegningen, undersidens farve er let gullig og glider, i kombination med undersidens grove pletning, næsten sammen med oversiden som er mørk og stribet. Ryg- og issestribningen står ikke markant frem som hos f.eks. engpiber på grund af oversidens generelle mørke farve. Skærpiber virker snavset.

Følg med i karakterer på billeder herunder.

Hedepiber, racen rubescens, Årnäshalvön, Halland, Sverige, januar 2009. Bemærk hedepibers "åbne" ansigt, med lys tøjle (området mellem næb og øje), markant øjenring, svag øjenbrynsstribe (som er typisk for denne race) samt det plane ustribede indtryk man får af oversiden. Derudover bemærkes den markante, men brunlige, malarstribe, den brunlige bryst og flankestribe samt at benene virker overvejende mørke. De tre sidstnævnte karakterer er typisk for racen rubescens, hvor malarstriben og bryst- og flankestriber typisk er mere markante og sorte hos racen japonicus, ligesom øjenbrynsriben ville være mere markant og benene lysere hos denne race. Foto: Helge Sørensen.

Hedepiber, racen rubescens, Årnäshalvön, Halland, Sverige, januar 2009. Bemærk det meget "åbne" ansigt, med lys tøjle, markant øjenring. Dette, i kombination med den meget plane overside uden markante striber (heller ikke på issen), gør hedepiber til en karakteristisk fugl, når observationsforholdene er gode. Foto: Helge Sørensen.

Engpiber, Skåne, marts. Bemærk at engpiber også har et "åbent" ansigt med lys tøjle, markant øjenring og svag øjenbrynsstribе - men at det ses i kombination med en markant mørk- og lysstribet ryg, samt en tætstribet isse. Denne kombination af karakterer er helt forkert til hedepiber, og kan altså hurtigt afskrives i felten som en sådan. Foto: Helge Sørensen.

Engpiber, Skåne, marts. Bemærk engpibers markante og brede flankestribe og den tydeligt stribede ryg. Engpiber giver altid et både stribet og plettet indtryk. Foto: Helge Sørensen.

Bjergpiber, Nordsjælland, januar. Bemærk hvordan ansigtsudtrykket er markant anderledes fra hedepiber, da bjergpiber har mørk tøjle, markant øjenbrynsstribе og kun en svag øjenring. Også hos bjergpiber ses en ret svagt sribet overside (dog mere markeret end hos hedepiber), men undersiden er til gengæld hvidlig uden varme toner. Bemærk også den ret distinkte og tynde bryst- og flankestribning. Foto: Helge Sørensen.

Skærpiber, Halland, Sverige, januar. Skærpiber har også en markant og påfaldende øjenring og kun lidt øjenbrynsstrib, men til gengæld er tøjlen mørk. Desuden er bryst- og flankestribningen bred, og virker udflydende, hvilket giver skærpiber et snavset udseende. Rygstribningen er ret diffus men mere markeret end hos hedepiber. Foto: Helge Sørensen.

Skærpiber, Sjælland, januar. Lysindfald kan gøre meget! Bemærk hvordan undersiden bliver meget lys og bjergpiberagtig på dette foto, men sammenlign med bjergpiberfotoet ovenfor og bemærk især forskellen i flankestribbernes udseende, hvor skærpiberens er brede og lidt diffust afsat, mens de er smalle og mere distinkte hos bjergpiber. Foto: Helge Sørensen.

Skærpiber, Halland, Sverige, januar. Pas på skævt lysindfald! Bemærk hvordan denne skærpiber kan give indtryk af lys tøjle og markant øjenbrynsstribe i denne vinkel. Bemærk imidlertid også de brede, diffust afsatte, "snavsede" flankestriber. Foto: Helge Sørensen.

Hedepiber, racen rubescens), Årnäshalvön, Halland, Svarige, januar 2009. Bemærk den varme farvetone på undersiden samt de distinkt brunlige tegninger på bryst og flanke. Det er typisk for denne race. Den lyse tøjle og den tydelige øjenring giver et karakteristisk "åbent" ansigtsudtryk. Foto: Helge Sørensen.

Når vi når hen i marts og april kan skær- og bjergpiber se anderledes ud end det her beskrevne. I forhold til dette vil jeg henvise til [denne artikel](#) jeg skrev sidste år.

Stemmen hos de omtalte pibere vil for det utrænede øre lyde næsten ens. For det trænede øre er både engpiber og skærpiber karakteristisk, og udgør ligesom yderpunkterne i en stemmebeskrivelse og et par naturlige udgangspunkter, da det er de to almindeligste arter herhjemme. Engpibers kald er fast i tonen og bliver oftest gentaget flere gange i træk. "Sip, sip, sip". Skærpibers kald er tyndere og højere i tonen. "Feest, feest", men kommer sjældent i deciderede serier, mere som enkeltkald der bliver gentaget med mellemrum. Sidstnævnte gælder også for bjergpiber, der i øvrigt har en stemme der minder meget om skærpibers, men er knap så hvislende og dermed snarere er en blanding af eng- og skærpibers kald. Da jeg første gang oplevede hedepiber lavede jeg følgende notat i notesbogen: "Flugtkaldet lyder perfekt som en meget snakkende gul vipstjert, med indslag af engpiber". Det var i Kina i 1994. Altså et kald som kan komme i serier og med en tone henad gul vipstjerts kald. Det holder, synes jeg. Bedøm selv ud fra disse stemmeoptagelser:

[Engpiber](#)

[Skærpiber](#)

[Bjergpiber](#)

[Hedepiber](#)

Når man er blevet sikker på at man har en hedepiber foran sig, er det nødvendigt at gennemgå de finere karakterer for at forsøge at racebestemme fuglen. Da skal man fokusere på:

- Malarstribens udseende
- Bryst- og flankepletningens udseende
- Farven på vingebåndene
- Øjenbrynsstribens udseende
- Benfarve

Bemærk at jeg, for overskuelighedens skyld, kalder racen rubescens for amerikansk hedepiber i nedenstående afsnit. Det hedder den ikke officielt.

Forskellene udgøres af, at sibirisk hedepiber typisk har overvejende lyse ben, mens amerikansk hedepiber har brunlige ben. Vingebåndene er som regel klart hvide hos sibirisk hedepiber, men mere diffust hvide hos amerikansk hedepiber. Bryst- og flankepletning er distinkt og sortagtig hos sibirisk hedepiber, mens tegningerne i stedet er mere brunlige og diffuse i spidserne hos amerikansk hedepiber. Malarstriben er tillige sortagtig og distinkt og meget markant hos sibirisk hedepiber, mens den er mere brunlig (men dog meget tydelig) hos amerikansk hedepiber. Endelig er øjenbrynsstriben ret klart afsat hos sibirisk hedepiber, mens den er mere diffus hos amerikansk hedepiber, ligesom undersiden er hvidere mod en mørkere overside hos sibirisk hedepiber, hvor undersiden i stedet har en let tonet farve hos amerikansk hedepiber, og desuden også en knap så mættet mørkt brun oversidefarve, som man oplever hos sibirisk hedepiber.

Tjek et par billeder ud af sibirisk hedepiber ud [her](#) og sammenlign karaktererne med den amerikanske hedepiber fra Sverige som der er billeder af i denne artikel. Se desuden [denne video](#) af en sibirisk hedepiber fra Sverige, hvor man også fint ser bevægelsesmønsteret.

Tag ud og led i vinterlandskabet. Held og lykke.

Tak, endnu en gang, til Helge Sørensen for udlån af flotte og illustrative fotos.

 Dato:
10. 02. 2017

 Skrevet af:
[Henrik Haaning Nielsen](#)

 Fotos af:
[Helge Sørensen](#)

 Emner:
FELTBESTEMMELSE

 Tags:
BJERGPIBER, ENGPIBER, FELTBESTEMMELSE, HEDEPIBER, SJÆLDNE FUGLE, SKÆRPIBER